

Ivan Potrč, TESNOBA

Gre za svojevrstni avtobiografski roman, pripovedovan v tretji osebi, zaradi česar je avtobiografskost zabrisana in razvidna le bližnjemu poznavalcu Potrčeve-Kólenčeve mladostne, vojne in povojne dejavnosti, za x-bralca pa je Kólenec pozitivni romaneskni junak, ki hodi pred vojno skozi pekel ljubezenske tesnobe z malomeščanko, predv^{sem} pa revolucionarni humanist in socialistični idealist, ki se upre diktatorskemu in goljufivemu direktorju Tobijasu, tipičnemu voluharju kakršni po pisarnah in ustanovah spodjedajo tkivo humanističnih odnos med sodelavci, siloma razčlovečujejo in nazadnje sesujejo ~~in~~ še tako idealni družbeni sistem. Donkišotski Kólenec se zato zaman bojuje za uveljavitev etičnega človeka v skupnosti, za etično skupnost, pa je dramatično razočaran zaradi "sveta, kakršnega smo ustvarili". Od tod tesnoba, ki^{si} je nazadnje prisvojila tudi ~~xxxxxxx~~ naslov romana.

Potrč v Tesnobi prestopa mejo svoje v glavnem kmetsek~~xxx~~ pisateljske snovi, vstopa v mestno birokratsko in proizvodno struktur in priznati velja, da je njegov premik umetniško uspešen, da grabi v zelo značilno, tu^{ji}pično duševno stvarnost, v surovo, tudi politično gospodarjenje nad "dušami" ter v mehko, neodpornost, služabništvo podrejenih. Če je Miško Kranjec zapustil podobo preproste, skorajda že komične in vendar dovolj oblastniške vaške pisarne, je v Tesnobi očrtana ~~xxxxxx~~ psihika pisarne v socialistični ustanovi, kakšne je na primer knjižna založba in njena tiskarna. Tukaj je veliko več prekanjenega, goljufivega, nasilnega, intelektual~~ko~~ke prostakega, kakor v Kranjčevi pisarni. Skratka, roman kritičnega Potrča je težek dokument o moralnih brazgotinah nekega družbenega sistema, ki

ne more zaživeti predvsem zaradi moralnih brazgotin in brazgotinarje

Nič ne preseneča, če se romanesknemu pripovedovalcu nikamor ne mudi, če se ta Potrčev pripovedovalec zaleza v duševne odtenke svojih epskih igralcev, kakor nikoli doslej. ~~Raz~~ Pripoved zato res teče počasi, vendar ~~kak~~ vleče vase in s seboj kakor lirsko poetični in očarljivo mračni vrtinec. Tudi s svojim posebnim jezikom, z mestoma novo besedo, ki bi rada vse do zadnjega povedala, razkrila najskrivnejši duševni kot.

Nakratko, roman Tesnoba je avtorsko doživeti in dotrneti baladni spomenik na grob "socializmu", ki ni postal socializem tudi zavoljo preštevilnih dirigentov, ki ~~si~~^{so} jim duhovna plitvost in nemarnost ter oblastnost ohemogčili osebno moralno revolucijo.

Franc Zadavec
Franc Zadavec